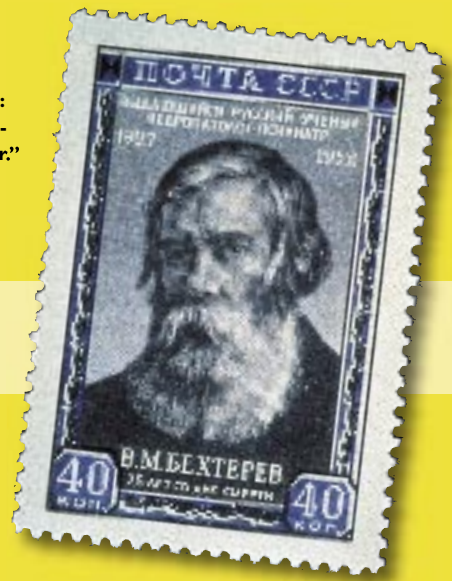

På frimärket, som utgavs 1952 i Ryssland, upphöjs Bechterew till: "Framträdande rysk vetenskapsman, neuropatolog och psykiater."

Nedslag i historien

Wladimir Bechterew – Mannen bakom sjukdomen han inte upptäckte

Den reumatiska ryggsjukdomen ankyloserande pelvospondylit kallas för Bechterews sjukdom efter Wladimir Bechterew. Men den sjukdom han beskrev var en neurologisk sjukdom.

Bechterew föddes 1857 i en liten by utanför Kirov. Som 17-åring började han läsa medicin i S:t Petersburg och han tog sin läkarexamen 1878. Bechterews upplevelser i slaget vid Plevna 1877, då turkarna retirerade efter 500 år i Bulgarien, kom att prägla resten av hans liv. Han beslöt sig för att bekämpa inte bara medicinskt lidande utan allt slags lidande.

1881 lade han fram en avhandling som handlade om mentala störningar och deras relation till kroppstemperaturen. Hans doktorexamen följdes av studieresor till flera av Europas stora lärosäten. Han besökte Wien, Berlin och Paris innan han tillbaka i Ryssland fick en professur i neuropatologi i Kazan och därefter en i S:t Petersburg 1893.

Neurolog, inte reumatolog

Bechterews arbetsfält var neurologin och inom den grenen gjorde han många vetenskapliga upptäckter, beskrev sjukdomar och lanserade nya behandlingar.

1893 publicerades i Tyskland en artikel om en ditintills för världen utanför Ryssland okänd ryggsjukdom. I en rysk tidskrift hade Bechterew redan året dessförinnan beskrivit den mycket sällsynta sjukdomen, som förutom ryggstelhet följer med neurologiska symtom som visar på en ryggmärgsskada som sällan eller aldrig finns vid den sjukdom vi kallar Bechterews sjukdom, ankyloserande spondylit och ibland pelvospondylit.

Bechterew kände till den reumatiska ryggsjukdomen som beskrivits på 1880 och 90-talen i Frankrike och Tyskland. Därför skrev han en artikel där han försökte förklara att det

inte var den sjukdom han beskrivit. Men hans namn var för alltid knutet till den reumatologiska spondartritsjukdomen som alltså kom att kallas Bechterews sjukdom.

Orättvisor i tsarriket

Bechterew levde under tsartiden och kom att se de stora sociala orättvisor som rådde i landet. Rikedom och misär stod mot varandra, och det gällde att hålla tungan i styr. Bechterew vägrade att inlemma sig i fällan och blev en samhällskritiker av stora mått. Han kritiserade makthavarna och samhällets struktur och uttalade sig även offentligt för personlig frihet och möjlighet till personlig utveckling.

Ett exempel som visar på Bechterews ställningstagande för behovet av tolerans är Fjodor Dostojevski som var epileptiker, alkoholist och spelberoende. Problem som kvalificerade honom för att bli inspärrad. Bechterew framhöll att trots dessa skavanker kunde Dostojevski skriva stor litteratur. Liksom visdomsord i Havamal förespråkade Bechterew att folk med funktionshandikapp kan och ska få finnas till och göra sin insats i samhället.

Kongressen stängdes

Bechterew pläderade mer och mer öppet sina åsikter om jämlikhet, individens frihet och möjlighet att utvecklas. På en kongress 1905 drog han paralleller mellan Rysslands styre och det medeltida feodalsamhället. Det ledde till att polisen stängde kongressen och han fräntogs sina fasta tjänster, etablissemangen såg honom som en obekväm person.

Men detta stoppade inte Bechterew. Han hade ett stort kontaktnät och var uppskattad av många just för sitt samhällsengagemang och sin modighet. Med egna medel startade han ett eget institut som kom att kallas Rysslands första fria universitet.

Ido Leden träffade neurofysiolog Natalja Bechterewa på ett efterutbildningssymposium i St. Petersburg 1993. Hon är sondotter till Wladimir. Hennes far avrättades på 1930-talet och modern sattes i fängelse.

Levde som han lärde

På Bechterews universitet blev man anställd efter kompetens och inte efter börd och förbindelse. Judar och kvinnor uteslöts inte, vilket annars var vanligt.

Bechterew engagerade sig också i enskilda fall. Ett känt exempel är rättegången 1912 mot den judiske köpmannen Mendel Beylis som anklagades för ritualmord där han till och med skulle ha druckit offrets blod. Vid den tiden rådde tumult i tsarriket, som höll på att falla sönder. Därför ville man gärna rikta missnöjet mot, och finna syndabockar, bland den judiska befolkningen. Bechterew förde till bevis att judarnas levnadssätt inte inbegrep dylika ritualer. Och Beylis frikändes.

Tagen av daga

Tsarväldet föll samman 1917, Lenin dog 1924 och makten gick till Stalin. Men härskarens position var vacklande vilket kom att påverka honom både fysiskt och psykiskt. Ingen annan specialist förutom Bechterew vågade dock säga sanningen om Stalins hälsa. Han gav diagnosen grav paranoia. Som av en händelse avled Bechterew dagen efter.

1952, till 25-årsminne av hans död gavs ett frimärke ut med en bild av Bechterew. Så snart efter någons frånfälle är det ovanligt med en sådan ära. Att så gjordes kan tolkas som ett bland flera försök att från Rysslands sida göra upp med de orättvisor som skett under Stalins tid. Genom att ge ut frimärket erkände man, fast man inte erkände, att Bechterew haft rätt och blivit mördad därför. Hans status som skicklig vetenskapsman återupprättades.

**Referat skrivet av Yvonne Enman
efter överläkare Ido Ledens föreläsning i Göteborg.**

Annons